

V CIZINĚ
JSEM SE NAUČIL
NEMÍT
PŘEDSUDKY

Pro pozici ředitele Kanceláře architekta města Brna opustil **MICHAL SEDLÁČEK** nejen svou americkou etapu života trvající 25 let, ale i prestižní postavení v jedné z největších architektonických kanceláří světa. Jakou roli hrají v jeho životě náhody, jak se vypořádává s překážkami a jaké změny Brno čekají?

Text a foto:

Lenka Požárová

Tvrdí, že Brno a hokej ho provázely, ať pracoval kdekoli. Sportovně založený muž, který vedl významné architektonické projekty na několika kontinentech, nepůsobí škrobeně ani povýšeně. Nechybí mu nadhled, diplomatické schopnosti, zapálení, smysl pro týmovou práci ani humor. To ostatně architekt Michal Sedláček předvedl, když pomáhal odtlačit kopírku, abych měla prostor pořídít netradiční fotografický záběr. V Kalifornii působil v týmu jednoho ze světově nejuznávanějších architektů, Franka Gehryho, a podílel se na návrhu ikonické koncertní síně Walta Disneyho v Los Angeles. V portfoliu má i mrakodrapy v Číně či stadion v Kataru. Do Brna se vrátil jako bumerang, jehož trajektorie prošla Prahou, New Yorkem, Moskvou i Los Angeles.

Vracel jste se před čtyřmi lety, na jaře 2016. Vzpomenete si, jaké jste měl dojmy, co pro vás bylo největším „aha efektem“ po návratu do Brna?

Nechci říct, že by Brno bývalo zapadákov, ale byli jsme za Prahou. Jezdil jsem do Brna na návštěvy pravidelně, po návratu jsem si však uvědomil zásadní změnu: vrátil jsem se totiž do sebevědomého města. Všiml jsem si, že se v noci na zastávkách mluvílo anglicky. Nebyli to jen v Brně studující či pracující cizinci, byli to i jejich čeští kamarádi a nebyla to výjimka, dnes se to děje běžně. To mě překvapilo, protože to dřív patřilo jen k Praze nebo evropskému velkoměstu. Kdo v Brně vyrostl, už se nemusí stěhovat jinam, pokud má větší ambice. Brno má tu správnou velikost a zároveň má v sobě rozměr, který mu předtím zásadně chyběl. To město se dostalo do jiné ligy.

Nechybí vám tedy v Brně světovost po kusu života stráveném v zahraničí?

Mně se líbilo v každém městě, kde jsem žil. Každé to město má nějaké specifikum. Z Kalifornie mi chybí slunce. Tam jsem vůbec nesledoval předpověď počasí a každý den jsem se mohl obléct stejně, to znamená tričko s krátkým rukávem a na to třeba svetr, kdyby náhodou. Ale že bych se chtěl vrátit do Santa Moniky nebo do New Yorku, to ne. Mně se v Brně skutečně líbí. Má své výjimečnosti, které zase jiná města nemají. Třeba že lesy nám jdou skoro až k domu. Je tu přehrada...

Ve vašem životě hrají důležitou roli náhody. Náhodou jste jel do Ameriky na rok a zůstal 25 let?

Tenkrát jsem byl po škole a odletěl jsem tam se svou holkou hned v květnu 1990. Nechtěli jsme z České republiky odejít, chtěli jsme Ameriku za rok jen procestovat. Jenže jsme zjistili, že nemáme dost peněz, a tak jsme si sehnali práci. Dělal jsem i stěhováka nebo učil češtinu. Ale tím se dalo vydělat akorát na živobytí, na cestování to nestačilo. Uvědomil jsem si, že jako architekt vydělám víc, a tak jsem začal shánět práci v oboru. Nebyla to doba internetu, takže jsem si vytrhl stránky z telefonního seznamu se stovkami jmen architektů a obvolával jsem jména, která byla pojem, nebo ta česká a slovenská. Když jsme měli na cestu našetřeno, moje holka tam byla přijata na výtvarnou školu, a tím náš cestovatelský plán padl. Myslím, že se život skládá ze spousty náhod. Přistupuju k tomu tak, že když něco nevyjde, už to neberu osudově, protože vyjde něco jiného.

Jaká náhoda stojí za vaší prací v Moskvě?

V New Yorku jsem byl už čtyři roky a tenkrát tam byla recese a nešlo najít dobrou práci. Pamatuju si, že jsem v architektonické kanceláři maloval nebo betonoval sklep. Architekt nejde na

Absolvoval architekturu na VUT Brno a AVU Praha. V roce 1989 pracoval jako redaktor v Československém rozhlasu se zaměřením na architekturu a umění. V roce 1990 odešel do New Yorku a po čtyřech letech se na tři roky přesunul do Moskvy. Dalších osm let pracoval v Los Angeles v kanceláři Franka Gehryho. V roce 2007 založil vlastní architektonickou kancelář, která se později přeměnila na losangeleskou pobočku architektonické firmy Aedas. Na jaře 2016 zvítězil na doporučení mezinárodní komise ve výběrovém řízení na ředitele Kanceláře architekta města Brna a do rodného města se vrátil. Na Ústavu architektury FAST VUT vede od roku 2017 studentské diplomové práce.

Kancelář architekta města Brna loni vydala publikaci Principy tvorby veřejných prostranství. Nejrůznější úřady v ní najdou návod na to, jak městské prostory vylepšovat.

úřad práce, ale přízpůsobí se a dělá něco jiného. Má tehdejší americká přítelkyně jela na pár měsíců do Ruska a nechtělo se jí vracet, jak se jí tam líbilo. Začala tam rozesílat můj životopis – a mně začaly chodit zajímavé nabídky práce. Takže to spustila ona – kdo by chtěl do Moskvy?! (směje se)

Vyměnil jste americký komfort za nuznější podmínky, ale prestižní práci?

Moskva byla výborná! To si nedovedete představit, já jsem tam přijel ještě na konci komunismu jako „bohatý“ člověk. Byl jsem pro ně západák. Měl jsem bydlení s výhledem na Kreml, do práce chodil přes Rudé náměstí, a k tomu výborné zakázky. Skoro všem expatriátům se tam stalo něco podobného – přiletěli na tři měsíce a zůstali tři roky. Mě samotného by přitom nikdy nenapadlo tam jet. Hodně to můj život ovlivnilo. Nejenže jsem musel své češství přizpůsobit žítí v Americe, ale toto byla další úplně jiná kultura, se kterou jsem musel spolupracovat, a to včetně Angličanů a Irů z kanceláře. Naučil jsem se nemít předsudky a jednat otevřeně s lidmi z jiných kultur. Když jsem se vrátil do Ameriky, pracoval jsem jen na projektech v jiných zemích. Ne že bych chtěl, ale ve firmě přišli na to, že mám zkušenosti ze zahraničí. Když projekt vedl Američan, často mu to nešlo, protože nedokázal pochopit důvody, proč inženýři z jiných zemí nefungují jako ti američtí.

Byla pro vás pozice šéfa Kanceláře architekta města Brna (KAM)

tak velká výzva, abyste se kvůli ní vzdal pozice, ve které jste byl v Los Angeles?

Měl jsem hodně projektů po světě a deset let jsem létal do Asie a na Blízký východ. Ze začátku to bylo zajímavé, ale pak už jsem toho měl docela dost. Lítání ještě jde, horší jsou časové posuny. Člověk se taky musí blízkovýchodním kulturám přizpůsobit, ale vnitřně se s tím těžko ztotožní. Byl jsem z toho už unavený. Tenkrát jsem si řekl, že Brno by bylo prima.

Být architektem je velmi kreativní profese. Není vaše nynější pozice spíše úřednická?

Kreativní práce mi tu rozhodně nechybí. Než jste přišla, zrovna jsme měli k jednomu projektu brainstorming. To, že sám návrhy nekreslím, ještě neznamená, že ta práce není kreativní. Hodně se tu práce mění a neexistuje tu rutina. Nejsme úředníci.

Začínali jste v pár lidech v prázdné kanceláři. Nejenže vám to nevadilo, ale vypadá to, že začínáte od nuly rád.

To souvisí s tvořivostí – a zakládat kancelář je velice tvůrčí. Byl jsem první zaměstnanec a dal-

ší lidi jsem k sobě přemlouval, protože měli časté pochyby. Obávali se, že kancelář za rok zruší. Začínali jsme ve čtyřech, každý jsme si donesli vlastní židli, stůl a notebook. Museli jsme zjistit, jak funguje příspěvkovka, ve které, když to přezenu, si nemůžete bez výběrového řízení koupit ani tužku. Všechno jsme zjišťovali za pochodu. Bylo to sice chvílemi těžké, ale máme na to krásné vzpomínky. Výhodou začátku od nuly je, že všechny kolegy jsme si sami vybrali. Pro mě je zásadní, aby nás všechny práce bavila (*kancelář má v současnosti padesát zaměstnanců plus deset studentů na výpomoc*).

Jaké hlavní změny jste Brnu za ty čtyři roky naordinoval?

Spoustu lidí překvapilo, že jsme se při projednávání polohy hlavního nádraží jednoznačně postavili za variantu „u řeky“. Nastudovali jsme si 1300 stránkovou studii proveditelnosti a celý náš tým se na této variantě shodl.

O přesunu brněnského nádraží se prý diskutuje už sto let. Jak to, že jste to rozčísil až vy?

No oni to rozčísli v minulosti už jiní, ve všech předchozích územních plánech bylo hlavní nádraží v poloze u řeky, takže to nejsem jen já, je to i historie. Že k přesunu dosud nedošlo, je věc druhá. Říkám, že pokaždé od toho něco padlo. Nejprve velká hospodářská krize, pak druhá světová válka, pak poválečná obnova, pak šedesátý osmý a pak po revoluci dvě referenda. Doufáme, že teď je pro realizaci ta správná chvíle.

Přesun nádraží je značný zásah do tváře města, ale za sebou ho má třeba i Vídeň. Inspirujete se tam?

Nádraží ve Vídni posunuli sice jen o kousek, ale také šlo o zásadní přestavbu a o vybudování nové okolní čtvrti. Je to naší inspirací a další příklad máme v Hamburku, kde nešlo o nádraží, zde vybudovali úspěšnou novou čtvrť Hafencity ze zanedbaného přístavu. S přesunem brněnského nádraží se plánuje i výstavba nové čtvrti Trnitá. Někteří tvrdí, že novou čtvrť nejde postavit za deset dvacet let. My říkáme: Nejenže máme příklady, že to jde, ale navíc z kulturního prostředí, které nám je blízké.

Co bylo pro KAM zatím největší výzvou?

Tou je jednoznačně návrh nového územního plánu, na kterém pracujeme dva roky. Veřejnost často neví, že tento územní plán už byl rozpracovaný a my jej dokončujeme, tudíž se musíme vejít do určitých mantinelů. Teď skončilo veřejné projednání, dostali jsme tisíce připomínek a námitek, které se musejí všechny vypořádat a poté do návrhu zapracovat. Je to velká věc, která bude mít obrovský dopad na město Brno.

Abyste rozuměla, územní plán veškerého města je minové pole, do toho se nikdo nehrne. Lidí, kterým v něm něco bude vadit, je hodně. My jsme si to vzali na starost, protože platný územní plán je zastaralý, je už z roku 1994.

Brno pozici hlavního architekta před vaším zvolením třináct let nemělo. Dá se říct, že teď už nedojde k tomu, že se postaví něco nevkusného či nevhodného?

Když se měl stavět mrakodrap na Lidické, naše kancelář se ozvala, ale není to naše primární role. Nejsme tu od toho, abychom hlídali, zda někde nevyroste dům, který by tam neměl být. To by měli pohlídat lidé s razítky. Jedna z našich hlavních rolí je zlepšovat veřejná prostranství, ulice a náměstí. Ale abychom hlídali, jaká je barva fasády, to v žádném případě. Už z toho důvodu, že když jsem byl praktikující architekt, vadilo mi, když mi do detailů projektu mluvili hlavní architekti. Takové věci jsou subjektivní a nemají s koncepčním rozvojem města moc společného.

Zaujala mě míra komunikace vaší kanceláře. Vydáváte se k diskusím mezi lidí do různých městských částí, děláte komentované architektonické prohlídky města. Je to obvyklé i jinde?

Myslím, že jsme tím výjimeční. Naše oddělení komunikace sice není velké, ale má velké schopnosti. Lidí jsou často rozžlobení na změny, ale jen proto, že neznají důvod, proč se dějí. Komunikace v tom může hodně pomoci. Například podle části veřejnosti rekonstrukce Dominikánského náměstí dopadla špatně, protože je tam málo stromů. Podle nás je ta rekonstrukce fantastická! Památkáři víc stromů nepovolili a nově vysazené platany, rostou velmi rychle. Za deset patnáct let z nich budu statné stromy, a velký kus náměstí zakryjí.

Diskuse ohledně územního plánu jste měli s veřejností i ve hvězdárně nebo v dělnických domech. Jak se vám na těchto akcích daří lidí přesvědčit?

Objeli jsme s KAM celé město. Prezентujeme i diskutujeme. Občas se i pohádáme, protože s někým to jinak nejde. Neříkám, že všechny přesvědčíme, ale lidé vnímají, že jsme ochotní odpovídat na všechny otázky, že máme racionální důvody, že nejsme spolčení s developery. Jsme nezávislí, a to i politicky. Nálada při odchodu ze setkání k novému územnímu pánu byla úplně jiná než na začátku.

Přesto vás část veřejnosti za návrh územního plánu stále ostře kritizuje...

Ta kritika spočívá ve zcela zbytečném rozdělení na dva tábory, kde my jsme ničemové a ti, kteří nás kritizují, zachránci města. Jenže lidé,

kteří územní plán blokují a tvrdí, jak je špatný, vlastně Brnu a jeho rozvoji škodí. Město územní plán potřebuje. Tušili jsme, že každý za námi stát nebude, ale netušili jsme, že to bude tak extrémní.

Vybavily vás vaše životní zkušenosti z Ameriky k tomu, abyste takové tlaky ustál?

Mé zkušenosti mi pomáhají, abych věděl, jak jednat s městem a prosazovat velké projekty. Beru to tak, že nic nejde jednoduše. Projekt a stavba koncertní haly Walta Disneyho, na které jsem jako architekt pracoval, trvaly šestnáct let. Po stavbě šesti pater podzemních garáží se projekt zastavil s tím, že dodavatel tvrdil, že je nepostavitelný, že rozpočet nestačí. Šlo o to, nevzdávat se a začít na projektu pracovat znovu a jinak. Překážky jsou všude na světě. Člověk se nesmí vzdát a nechat se odradit.

Brno vás pořád baví objevovat, ale procházíte ho nejraději sám, když je bez lidí. Nemá pak úplně jinou atmosféru?

Má, ale soustředíte se víc na prostor. Nic vás nerozptyluje. Pro architekta, nebo aspoň pro mě, jinak než pěšky město poznat nejde.

Vaše kancelář loni vydala knihu Principy tvorby veřejných prostranství, kterou jste rozdali příslušným úřadům. Vaším cílem je dát jim návod na zlepšování veřejných prostranství. V čem jsou pro město klíčová?

V tom, jak se člověk cítí ve městě, je veřejné prostranství důležitější než samotné domy. Změna veřejných prostranství byla v Brně obrovská. Během posledních deseti až patnácti let je to úplně něco jiného. Nejsou to jen ostrůvky, ale celá území. Ulice Joštova, Moravské, Jakubské nebo Dominikánské náměstí, Zelný trh...

Jsou i brownfieldy jednou ze stěžejních oblastí rozvoje Brna?

Rozhodně. Brownfieldy jsou hned vedle centra, takže je to ideální místo, kde by se Brno mohlo rozvíjet. Ale je to složitější v tom, že je zde třeba nejprve postavit infrastrukturu. Nechceme, aby to dopadlo jako Vlněna (*industriální zóna, která se po velkých diskusích před pár lety srovnala se zemí*). Na přestavbu Vlněny jsem dělal diplomku, takže mi její zbourání coby architektovi trhlo srdce, některé budovy tam mohly zůstat. Nejenže chceme brownfieldy přestavět, ale chceme, aby se v nich jak pracovalo, tak bydlelo. Aby to nedopadlo jako monofunkční nová Vlněna, kde jsou jen administrativní budovy. Záleží nám na rozvoji Brna, aby bylo moderním současným městem.

» Mé zkušenosti mi pomáhají, abych věděl, jak jednat s městem a prosazovat velké projekty. Beru to tak, že nic nejde jednoduše. Projekt a stavba koncertní haly Walta Disneyho, na které jsem jako architekt pracoval, trvaly šestnáct let. <<